

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

PROCEDÈNCIA: CRAI Fons Antic, Universitat de Barcelona
DATA INICI: Juny 2021
NOM OBJECTE: Llibre
TÍTOL: Hieronymi Mercvrialis de arte gymnastica libri sex
CRONOLOGIA: 1587
SIGNATURA: 07 CM-3422-1
FULLS/ PÀGINES: 660 pàgines
MIDES: 24 cm.
SUPORT: pergamí i paper

ESTAT DE CONSERVACIÓ: Regular

DESCRIPCIÓ:

Llibre amb enquadernació de pergamí i bloc format per 660 pàgines. L'estat de conservació del llibre és regular. Format per dos llibres que configuren el bloc. Presenta oxidació general de forma més acusada al segon llibre. També hi ha gravats calcogràfics. Conserva el plec de guarda als dos costats. La primera guarda està manuscrita amb tinta ferro gàl·lica i llapis. La portada presenta escriptura manuscrita i 2 segells. També hi ha segells a la segona portada i al final del llibre. El primer volum està numerat a dues cares i el segon a una cara.

Enquadernació: l'enquadernació és rústica de pergamí amb 4 nervis dobles. Està trencada pels nervis, amb pestanya al tall. Les capçades són simples i també estan trencades. Hi ha una xinxeta

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

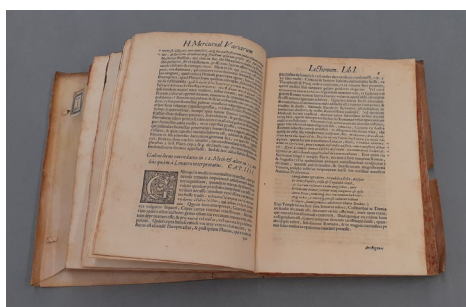
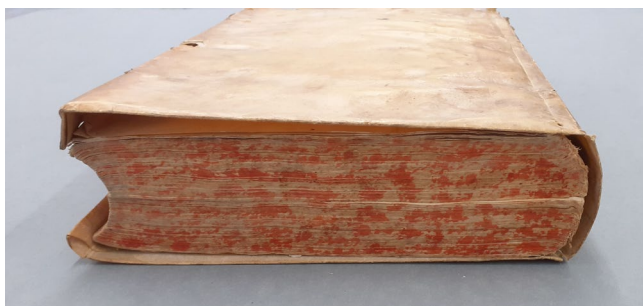
de paper al llom amb lletra gòtica a dos columnes i també trobem etiquetes adherides al llom de pergamí i a la contracoberta. No hi ha guardes encolades a les cobertes.

Bloc de paper: El bloc del llibre està format per 660 pàgines lligades amb quatre nervis i amb el cosit monacal. Presenta brutícia i pols superficial i oxidació generalitzada. Trobem alguns forats de corc a la zona central del bloc i els 3 talls estan pintats. També hi ha taques d'humitat i fòxing. Trobem fulles soltes, tampons i anotacions manuscrites a la primera part del llibre i al final.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

Conseqüentment als treballs indicats es vol retornar al llibre la seva integritat física i estètica per preservar així el seu gran valor documental i cultural. Les intervencions de restauració es plantegen seguint criteris curatius, preventius i de reversibilitat dels materials.

TRACTAMENT:

Paper

- Desmuntatge del bloc del llibre amb documentació pertinent.
- Neteja mecànica superficial amb gomes toves i paletina.
- Proves prèvies de solubilitat de tintes amb cotó humit i control del pH.
- Neteja humida per immersió.
- Reintegració en humit amb polpa de paper sobre taula de succió.
- Consolidació del suport.
- Plegat dels quadernets seguint la foliació original.

Enquadernació

- Neteja mecànica superficial amb gomes i bisturí.
- Desencolat de les guardes originals i les etiquetes adherides.
- Neteja del pergamí amb cotó humit.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

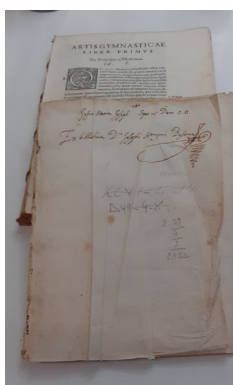
- Reintegració tant a les cantonades perdudes com al llom amb paper japonès per retornar la funcionalitat de la coberta.
- Relligat del bloc amb nervis de veta de cotó.
- Muntatge de les cobertes originals.
- Col·locació de guardes noves a l'inici i final del llibre.

Sistemes de presentació

- Elaboració d'un estoig de conservació.

PROCÉS DE RESTAURACIÓ:

- **Desmuntatge del bloc:** el primer de tot ha estat el desmuntatge del bloc amb la corresponent foliació.

- **Neteja en sec:** pel que fa al paper, en primer lloc, s'ha realitzat una neteja mecànica superficial amb paletina i gomes toves i, puntualment, amb ajuda del bisturí allà on la resistència del

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

paper ho permetia. La neteja del bloc ha estat puntual, en aquelles zones d'acumulació de brutícia.

- **Proves prèvies a la neteja:** per tal de determinar el processos a realitzar prèviament s'han fet un seguit de proves:

Mesura del nivell pH del paper: s'ha escollit una pàgina representativa del conjunt , i el resultat ha estat de 6,8 pH. Per tant podem determinar que amb la neteja humida s'eliminarà la major part de la brutícia i d'altres elements oxidants solubles i s'aportarà al bany hidròxid càlcic per ajudar a protegir el paper d'una oxidació prematura.

Proves de solubilitat de les tintes: s'han realitzat proves de solubilitat amb l'aigua a les tintes manuscrites, als tampons i als gravats amb color. En alguns tampons s'ha hagut de fixar les tintes amb Paraloid amb acetona abans del rentat i els colors del gravat no es veuen alterats amb l'aigua.

- **Neteja humida:** majoritàriament s'ha col·locat cada paper entre teixit no teixit, remay, dins les cubetes plenes d'aigua. S'ha canviat l'aigua diverses vegades fins comprovar que la brutícia soluble ja s'havia eliminat. Després s'han estès al moble assecador de paper per assecar les fulles de forma individual.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

- **Reaprest del suport de paper:** una vegada net i tractat el paper s'ha aplicat sobre la taula de succió la cola que, tant per la degradació pròpia del document i pel procés de rentat ha desaparegut. S'ha utilitzat metilcel·lulosa al 15% en aigua aplicada amb paletina. D'aquesta manera les fibres recobriran la seva resistència.
- **Reintegració del suport:** la reintegració s'ha realitzat en humit sobre la taula de succió utilitzant polpa de fibres de paper neutres barrejades amb metilcel·lulosa MH300. S'ha buscat un color de polpa semblant al del paper original per evitar un contrast visual desagradable. Una vegada reintegrat i fixada la polpa sota pes s'ha deixat assecar. Posteriorment, en sec s'han repassat manualment per eliminar els sobrants de polpa i s'han reintegrat amb paper japó els petits estrips o pèrdues que encara persistien.

- **Muntatge del bloc:** els quadernets de paper s'han tornat a plegar i ordenar tal com anaven abans de descosir el llibre. Una vegada ordenat el bloc del llibre s'ha cosit seguint el criteri utilitzat en el CRAI Taller de Restauració, mitjançant vetes de color blanc perquè el llibre tingui una fàcil obertura.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

- **Enquadernació:** Seguint els mètodes actuals de reintegració de pells i pergamins on s'opta pel paper japonès i no pels mateixos materials, hem refet les pèrdues de suport amb varies capes de paper japonès gruixut, tenyit i aprestat per tal de oferir la resistència necessària a la coberta del bloc. El pergamí s'ha netejat amb sec i després puntualment en humit amb un hisop amb aigua i alcohol al 50%. S'ha reforçat amb paper japó de 33gr. per la part interior allà on estava en mal estat de conservació i s'ha tornat a lligar al bloc del llibre per les capçades i les guardes que hem posat noves. Els nervis s'han fet amb vetes de cotó de color blanc de forma que permeti la total obertura del llibre sense haver de forçar-lo, i el cosit s'ha fet saltat. S'han reproduït els nervis a les cobertes de forma ornamental.

Pel que fa a les capçades, se n'ha fet unes de simples amb ànima de gamusa i cordill de lli.

S'han posat guardes noves de paper neutre verjurat.

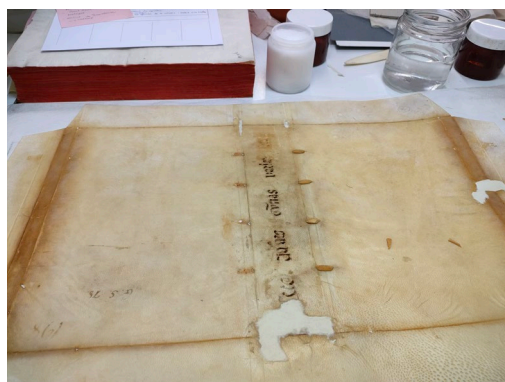
S'han tornat a posar les tanques de veta tal qual estaven posades les originals.

En el moment de fer la neteja s'han retirat totes les etiquetes adherides al llom del llibre, aquestes es tornaran a posar a la guarda encolada a l'inici del llibre seguint les instruccions del CRAI Taller de Restauració de la UB.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

- **Sistemes de presentació:** S'ha realitzat un estoig de conservació amb cartró coarrugat Premier Duo TM Archival E Gris exterior/ blanc interior (1,8 mm) i tela d'enquadernar Cialux gris perla tal i com ens han informat que es fa des del Taller de Restauració del CRAI de la UB.

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

VALORACIÓ FINAL:

La intervenció ha seguit els criteris propis de la conservació i restauració dins les necessitats i les valoracions del CRAI de la Universitat de Barcelona. Creiem que el resultat és molt satisfactori i que assegura la conservació del document per tal que pugui ser consultat i divulgat per les següents generacions. Només cal preservar el llibre en quan a les condicions d'emmagatzematge, exposicions o consulta pública. Especial importància en aquest aspecte té tant la seva bona manipulació així com les condicions climàtiques d'humitat i temperatura. Aquestes condicions haurien d'estar al voltant del 60% de HR i els 20°C. Sempre evitant fluctuacions sobtades.

RESTAURACIÓ FETA PER: Taller de Restauració i Conservació d'Obres d'Art ROSSELLBADIA S.L.

DATA final de la intervenció: Desembre de 2021

INFORME DE RESTAURACIÓ

NUM.FITXA RESTAURACIÓ: 4611/26.05.21

FOTOGRAFIES:

